ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 16ης Ιανουαρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-14/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Valero Jordana και G. Bisogni, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας τη διάθεση στο εμπόριο στην Ιταλία, υπό την ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος καταγωγής, των προϊόντων σοκολάτας που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, τα οποία παρασκευάζονται νομίμως στα

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

κράτη μέλη που επιτρέπουν την προσθήκη τέτοιων ουσιών, και προβλέποντας ότι τα ανωτέρω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen, B. Σκουρή (εισηγητή), N. Colneric και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, προϊσταμένη τμήματος,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Δεκεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Ιανουαρίου 2000, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας τη διάθεση στο εμπόριο στην Ιταλία, υπό την ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος καταγωγής, των προϊόντων σοκολάτας που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, τα οποία παρασκευάζονται νομίμως στα κράτη μέλη που επιτρέπουν την προσθήκη τέτοιων ουσιών, και προβλέποντας ότι τα ανωτέρω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

2 Η οδηγία 73/241/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα προϊόντα του κακάο και της σοκολάτας (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/009, σ. 224), αναφέρει, στην τέταρτη αιτιολογική σκέψη της, «ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί η προσέγγιση των διατάξεων των σχετικών με τα προϊόντα αυτά και ότι είναι αναγκαίο να καθορισθούν ορισμοί και ενιαίοι κανόνες για τη σύνθεση, τα χαρακτηριστικά παρασκευής, τη συσκευασία και την επισήμανση προς εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω προϊόντων».

3 Στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη της ως άνω οδηγίας, αναφέρεται «ότι δεν είναι δυνατόν να εναρμονισθούν στην παρούσα οδηγία, από τις διατάξεις που έχουν εφαρμογή στα τρόφιμα, όλες εκείνες που μπορούν να παρεμποδίζουν τις συναλλαγές που αφορούν τα προϊόντα του κακάο και της σοκολάτας, αλλά ότι ο αριθμός των εμποδίων που υφίστανται από το γεγονός αυτό πρόκειται βαθμηδόν να περιορισθεί, εφόσον θα προοδεύει η εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων των σχετικών με τα τρόφιμα».

4 Σύμφωνα με την έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 73/241, «η χρησιμοποίηση φυτικής λιπαρής ουσίας άλλης από το βούτυρο κακάο στα προϊόντα σοκολάτας επιτρέπεται σε ορισμένα κράτη μέλη και [...] έχει γίνει εκεί ευρύτατη χρήση της αδείας αυτής· [...] Εντούτοις, δεν είναι δυνατόν να αποφασισθούν από τώρα οι δυνατότητες και ο τρόπος της επεκτάσεως της χρησιμοποιήσεως των λιπαρών αυτών ουσιών σε ολόκληρη την Κοινότητα, δεδομένου ότι οι μέχρι σήμερα διαθέσιμες οικονομικές και τεχνικές πληροφορίες δεν επιτρέπουν τη θέσπιση οριστικής θέσεως και ότι, κατά συνέπεια, η κατάσταση θα πρέπει να επανεξετασθεί υπό το φως των μελλοντικών εξελίξεων».

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 73/241 προβλέπει τα εξής:

«Κατά την έννοια της παρούσης οδηγίας, νοούνται ως προϊόντα του κακάο και της σοκολάτας τα προϊόντα που προορίζονται για την ανθρώπινη διατροφή και που ορίζονται στο παράρτημα Ι.»

6 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/241 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα χρήσιμα μέτρα ώστε το εμπόριο των προϊόντων που προβλέπονται στο άρθρο 1 και είναι σύμφωνα με τους ορισμούς και τους

κανόνες που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και το παράρτημα Ι αυτής να μην είναι δυνατό να παρεμποδίζεται από την εφαρμογή μη εναρμονισμένων εθνικών διατάξεων που ρυθμίζουν τη σύνθεση, τα χαρακτηριστικά παρασκευής, τη συσκευασία ή την επισήμανση μόνον αυτών των προϊόντων ή των τροφίμων γενικά.»

7 Το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241 προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών,

α) δυνάμει των οποίων επιτρέπεται ή απαγορεύεται επί του παρόντος η προσθήκη στα διάφορα προϊόντα σοκολάτας, που ορίζονται στο παράρτημα Ι, φυτικών λιπαρών ουσιών εκτός από το βούτυρο κακάο. Το Συμβούλιο αποφασίζει, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μετά την πάροδο προθεσμίας τριών ετών από την κοινοποίηση της παρούσας οδηγίας, για τις δυνατότητες και τους τρόπους επεκτάσεως της χρησιμοποιήσεως των λιπαρών αυτών ουσιών σε ολόκληρη την Κοινότητα.»

8 Το παράρτημα Ι, παράγραφος 1, σημείο 1.16, της οδηγίας 73/241 προσδιορίζει τη σοκολάτα ως «το προϊόν που λαμβάνεται από κόκκους κακάο, κακαόμαζα, σκόνη κακάο ή αποβουτυρωμένη σκόνη κακάο και σακχαρόζη, με ή χωρίς προσθήκη βουτύρου κακάο και το οποίο περιέχει, υπό την επιφύλαξη των ορισμών της σοκολάτας τρούφας, της σοκολάτας με φουντούκια gianduja και της σοκολάτας κουβερτούρας, τουλάχιστον 35 % ολική ξηρά ουσία κακάο, τουλάχιστον 14 % απολιπανθέν ξηρό κακάο και 18 % βούτυρο κακάο. Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται μετά από αφαίρεση του βάρους των ουσιών που η προσθήκη τους προβλέπεται στις παραγράφους 5 έως 8».

9 Το παράρτημα Ι, παράγραφος 7, στοιχείο α', πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 73/241 προβλέπει τα εξής:

«Χωρίς να θίγεται το άρθρο 14 παράγραφος 2 υπό α', οι βρώσιμες ουσίες, με εξαίρεση τα άλευρα και τα άμυλα καθώς και τις λιπαρές ουσίες και τα παρασκευάσματά τους που δεν προέρχονται αποκλειστικά από γάλα, μπορούν να προστίθενται στη σοκολάτα, στη σοκολάτα οικιακής χρήσεως, στη σοκολάτα κουβερτούρα, στη σοκολάτα γάλακτος, στη σοκολάτα γάλακτος οικιακής χρήσεως, στη σοκολάτα γάλακτος κουβερτούρα και στη λευκή σοκολάτα».

10 Κατά το άρθρο 7, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2000, για τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου (ΕΕ L 197, σ. 19), η οδηγία 73/241 καταργείται από τις 3 Αυγούστου 2003.

11 Στις αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 7 της οδηγίας 2000/36, αναφέρονται τα εξής:

«5) Σε ορισμένα κράτη μέλη επιτρέπεται η προσθήκη, στα προϊόντα σοκολάτας, φυτικών λιπαρών, άλλων εκτός του βουτύρου του κακάο, μέχρι μέγιστου ποσοστού 5 %.

6) Η προσθήκη ορισμένων φυτικών λιπαρών, άλλων εκτός του βουτύρου του κακάο, μέχρι 5 %, θα πρέπει να επιτρέπεται σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτά τα

φυτικά λιπαρά θα πρέπει να είναι ισοδύναμα βουτύρου του κακάο και ως εκ τούτου θα πρέπει να ορισθούν σύμφωνα με τεχνικά και επιστημονικά κριτήρια.

7) Για να εξασφαλιστεί η ενιαία φύση της εσωτερικής αγοράς, όλα τα προϊόντα σοκολάτας που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία πρέπει να μπορούν να διακινούνται εντός της Κοινότητας με τις ονομασίες πώλησης που προβλέπονται στις διατάξεις του παραρτήματος Ι της παρούσας οδηγίας.»

12 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2000/36 προβλέπει τα εξής:

«1. Η προσθήκη φυτικών λιπαρών, άλλων εκτός του βουτύρου του κακάο, τα οποία ορίζονται και αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ, επιτρέπεται στα προϊόντα σοκολάτας που ορίζονται στα τμήμα Α, σημεία 3, 4, 5, 6, 8 και 9 του παραρτήματος Ι. Η προσθήκη αυτή δεν πρέπει να υπερβαίνει το 5 % του τελικού προϊόντος, αφού αφαιρεθεί το ολικό βάρος τυχόν λοιπών βρώσιμων ουσιών που χρησιμοποιούνται σύμφωνα με το τμήμα Β του πραρτήματος Ι, χωρίς να μειώνεται η ελάχιστη περιεκτικότητα σε βούτυρο του κακάο ή σε ολικά ξηρά στερεά κακάο.

2. Τα προϊόντα σοκολάτας τα οποία, δυνάμει της παραγράφου 1, περιέχουν φυτικά λιπαρά άλλα εκτός του βουτύρου του κακάο, μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο σε όλα τα κράτη μέλη υπό τον όρο ότι η επισήμανσή τους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3, συμπληρώνεται με ευδιάκριτη και ευανάγνωστη δήλωση: "Περιέχει φυτικά λιπαρά επιπλέον του βουτύρου του κακάο". Αυτή η δήλωση εμφανίζεται στο ίδιο οπτικό πεδίο με τον κατάλογο των συστατικών, διακρινόμενη σαφώς από αυτόν, και αναγράφεται με χαρακτήρες του αυτού τουλάχιστον μεγέθους και παχείς, όπως και η ονομασία πώλησης· παρά την απαίτηση αυτή, η ονομασία πώλησης του προϊόντος μπορεί να εμφανίζεται και αλλού.»

13 Τέλος, κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2000/36:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία πριν από τις 3 Αυγούστου 2003. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε:

— να επιτρέπεται η εμπορία των προϊόντων που ορίζονται στο παράρτημα I, εφόσον ανταποκρίνονται στους ορισμούς και τους κανόνες που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία, από τις 3 Αυγούστου 2003,

— να απαγορεύεται η εμπορία των προϊόντων που δεν ανταποκρίνονται στην παρούσα οδηγία, από τις 3 Αυγούστου 2003.

Ωστόσο, η εμπορία προϊόντων τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην παρούσα οδηγία αλλά τα οποία επισημάνθηκαν πριν από τις 3 Αυγούστου 2003 σύμφωνα με την οδηγία 73/241/ΕΟΚ του Συμβουλίου, επιτρέπεται μέχρι εξαντλήσεως των αποθεμάτων.»

14 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων που προ-

ορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 33), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 1997 (ΕΕ L 43, σ. 21), προβλέπει τα εξής:

«Η ονομασία πώλησης ενός τροφίμου είναι η ονομασία που προβλέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα για το τρόφιμο αυτό.

[...]

β) Επιτρέπεται επίσης να χρησιμοποιείται, στο κράτος μέλος εμπορίας, η ονομασία πώλησης με την οποία ένα προϊόν νομίμως παρασκευάζεται και διατίθεται στο εμπόριο στο κράτος μέλος παραγωγής.

Εφόσον, η εφαρμογή των άλλων διατάξεων της παρούσας οδηγίας, ιδίως των προβλεπομένων στο άρθρο 3, δεν είναι τέτοιας φύσεως ώστε να επιτρέπει στους καταναλωτές του κράτους μέλους εμπορίας να γνωρίζουν την πραγματική φύση του τροφίμου και να το διακρίνουν από τα τρόφιμα με τα οποία θα μπορούσαν να το συγχέουν, η ονομασία πώλησης συνοδεύεται από άλλες περιγραφικές πληροφορίες οι οποίες αναγράφονται δίπλα σε αυτήν.

γ) Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η ονομασία πώλησης του κράτους μέλους παραγωγής δεν χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος εμπορίας όταν το τρόφιμο που φέρει αυτή την ονομασία απέχει, ως προς τη σύνθεση ή την παρασκευή του, από το τρόφιμο που είναι γνωστό υπό την ονομασία αυτή, ώστε οι διατάξεις του στοιχείου β' δεν είναι επαρκείς για να εξασφαλίζεται η ορθή ενημέρωση των καταναλωτών στο κράτος μέλος της εμπορίας».

Η εθνική ρύθμιση

15 Η παραγωγή και η εμπορία στην Ιταλία των προϊόντων με βάση το κακάο και τη σοκολάτα, τα οποία προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου, διέπονται από τον νόμο 351, της 30ής Απριλίου 1976 (GURI αριθ. 146, της 4ης Ιουνίου 1976, σ. 4332, στο εξής: νόμος 351/76).

16 Κατά το άρθρο 6 του ως άνω νόμου, «[κ]άθε παρασκεύασμα διατροφής το οποίο περιέχει κακάο και του οποίου η υφή, η σύσταση, το χρώμα και η γεύση ομοιάζουν με εκείνα της σοκολάτας, αλλά του οποίου η σύνθεση δεν ανταποκρίνεται στον ορισμό ενός από τα προϊόντα που αναφέρονται στο παράρτημα του παρόντος νόμου, αποτελεί υποκατάστατο προϊόν σοκολάτας». Τα προϊόντα που αναφέρονται στο εν λόγω παράρτημα περιέχουν ως φυτική λιπαρή ουσία μόνον βούτυρο κακάο.

17 Σύμφωνα με υπουργική εγκύκλιο της 28ης Μαρτίου 1994, το άρθρο 6 του νόμου 351/76 δεν έχει εφαρμογή στα προϊόντα που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, τα οποία έχουν παρασκευασθεί νομίμως σε άλλα κράτη μέλη, τηρουμένης της προβλεπόμενης από τον προαναφερθέντα νόμο ελάχιστης περιεκτικότητας και τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων συνθέσεως που προβλέπει ο εν λόγω νόμος.

18 Η μεταγενέστερη εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας, της 15ης Μαρτίου 1996 (στο εξής: υπουργική εγκύκλιος), τροποποίησε την ερμηνεία του άρθρου 6 του νόμου 351/76 και όρισε ότι τα προερχόμενα από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία προϊόντα με βάση το κακάο και τη σοκολάτα, τα οποία περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο εντός της Ιταλίας μόνον αν η σύνθεσή τους στοιχεί με τους κανόνες του κράτους καταγωγής και αν η ονομασία πωλήσεώς τους αντιστοιχεί σε εκείνη που προβλέπει το άρθρο 6 του νόμου 351/76, ήτοι στην ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας».

Η διαδικασία προ της ασκήσεως της προσφυγής

19 Με έγγραφο της 12ης Φεβρουαρίου 1997, η Επιτροπή γνωστοποίησε στις ιταλικές αρχές ότι θεωρεί την απορρέουσα από την υπουργική εγκύκλιο απαγόρευση εμπορίας, υπό την ονομασία «σοκολάτα», των προϊόντων κακάο και σοκολάτας τα οποία περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, ασυμβίβαστη προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

20 Με έγγραφο της 8ης Ιουλίου 1997, οι ιταλικές αρχές αμφισβήτησαν την αναγκαιότητα προσαρμογής της ρυθμίσεως που είχαν θεσπίσει, προβάλλοντας ότι, δεδομένου ότι με την οδηγία 73/241 έχει επιτευχθεί πλήρης εναρμόνιση όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων κακάο και σοκολάτας, η ελεύθερη κυκλοφορία σε όλα τα κράτη μέλη διασφαλίζεται μόνον για τα προϊόντα που πληρούν τους όρους της οδηγίας.

21 Η Επιτροπή, μη συμμεριζόμενη την ως άνω ερμηνεία, απηύθυνε στην Ιταλική Δημοκρατία, στις 22 Δεκεμβρίου 1997, έγγραφο οχλήσεως. Δεδομένου ότι οι συσκέψεις που έλαβαν χώρα και η μεταγενεστέρως ανταλλαγείσα αλληλογραφία επιβεβαίωσαν την ως άνω διάσταση απόψεων, η Επιτροπή απηύθυνε στο εν λόγω κράτος μέλος, στις 29 Ιουλίου 1998, αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία το κάλεσε να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της γνώμης αυτής.

22 Η Ιταλική Κυβέρνηση, με την από 15 Σεπτεμβρίου 1998 απάντησή της, γνωστοποίησε την πρόθεσή της να διατηρήσει την επίμαχη απαγόρευση όσον αφορά τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που δεν ανταποκρίνονται στις επιταγές του νόμου 351/76, για όσο χρόνο δεν τροποποιείται η οδηγία 73/241.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

24 Η Επιτροπή εκθέτει ότι η σοκολάτα που περιέχει φυτικές λιπαρές ουσίες πλην του βουτύρου κακάο μέχρι ποσοστό 5 % του συνολικού βάρους του προϊόντος παρασκευάζεται υπό την ονομασία «σοκολάτα» σε έξι κράτη μέλη (στη Δανία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο), ότι το ως άνω προϊόν είναι αποδεκτό υπ' αυτήν την ονομασία σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από την Ισπανία και την Ιταλία και ότι το προϊόν αυτό περιλαμβάνεται στην οδηγία 73/241 υπό την ανωτέρω ονομασία.

25 Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι ένα τέτοιο προϊόν είναι σύμφωνο, όσον αφορά τα συστατικά με βάση το κακάο, με τους κανόνες περί συνθέσεως της «σοκολάτας» τους οποίους καθορίζει η οδηγία 73/241, λαμβανομένου υπόψη ότι η προσθήκη λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο δεν συνεπάγεται μείωση της απαιτούμενης από την εν λόγω οδηγία ελάχιστης περιεκτικότητας.

26 Η Επιτροπή προβάλλει ότι η υπουργική εγκύκλιος στηρίζεται σε ερμηνεία της οδηγίας 73/241, η οποία αναιρείται από την ίδια τη διατύπωση των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή, αναφερόμενη στο άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, παράγραφος 7, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι η ως άνω οδηγία δεν ρυθμίζει οριστικά το ζήτημα της χρησιμοποιήσεως, σε ολόκληρη την Κοινότητα, φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο κατά την παρασκευή προϊόντων κακάο και σοκολάτας, οιαδήποτε εθνική νομοθεσία κράτους μέλους που απαγορεύει ή επιτρέπει τη χρησιμοποίηση των ως άνω λιπαρών ουσιών κατά την παρασκευή των προϊόντων κακάο και σοκολάτας που παράγονται στο ίδιο κράτος είναι σύμφωνη με την οδηγία 73/241, εφόσον τηρεί τις λοιπές διατάξεις της οδηγίας αυτής.

27 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι ένα προϊόν κακάο ή σοκολάτας που έχει παρασκευασθεί νομίμως σε ένα από τα κράτη μέλη, στα οποία επιτρέπεται η προ-

σθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, πρέπει να μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών στα οποία δεν επιτρέπεται η προσθήκη των ως άνω φυτικών λιπαρών ουσιών στα προϊόντα που παρασκευάζονται στα ίδια κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται η απαιτούμενη από την οδηγία 73/241 ελάχιστη περιεκτικότητα.

28 Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, καίτοι τα κράτη μέλη διατηρούν κατ' αρχήν την ευχέρεια να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη χρησιμοποίηση τέτοιου είδους φυτικών λιπαρών ουσιών, γεγονός είναι, πάντως, ότι η εθνική νομοθεσία των κρατών μελών πρέπει να είναι συμβατή με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου, όπως με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που διατυπώνεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης.

29 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η απορρέουσα από την ιταλική ρύθμιση υποχρέωση εμπορίας των προϊόντων κακάο και σοκολάτας, τα οποία εκτός από βούτυρο κακάο περιέχουν και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας» εμποδίζει σημαντικά την πρόσβαση των ως άνω προϊόντων στην ιταλική αγορά, αποτελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, αντίθετο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

30 Συγκεκριμένα, αφενός, η υποχρέωση τροποποιήσεως της ονομασίας πωλήσεως συνεπάγεται συμπληρωματικές εργασίες κατά τη συσκευασία και την επισήμανση, προκαλώντας κατ' αυτόν τον τρόπο αύξηση των εξόδων εμπορίας στην Ιταλία. Αφετέρου, η χρησιμοποίηση μιας μειωτικής εκφράσεως όπως «υποκατάστατο σοκολάτας» μπορεί να οδηγήσει σε υποτίμηση των εν λόγω προϊόντων στα μάτια των καταναλωτών.

31 Η Επιτροπή, στηριζόμενη στη νομολογία του Δικαστηρίου, υποστηρίζει ότι η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως της ονομασίας πωλήσεως που είναι αποδεκτή στο κράτος μέλος παραγωγής δικαιολογείται μόνον οσάκις το εν λόγω προϊόν απέχει σε τέτοιο βαθμό, ως προς τη σύνθεση ή την παρασκευή του, από τα χαρακτηριστικά των

προϊόντων που είναι γενικώς γνωστά υπό την ίδια ονομασία εντός της Κοινότητας, ώστε δεν είναι δυνατόν να θεωρείται πλέον ότι ανήκει στην ίδια κατηγορία.

32 Κατά την Επιτροπή, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι η προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο σε προϊόν σοκολάτας, το οποίο περιέχει την απαιτούμενη από την οδηγία 73/241 ελάχιστη περιεκτικότητα, μεταβάλλει ουσιωδώς τη φύση του προϊόντος, σε σημείο ώστε η χρήση της ονομασίας «σοκολάτα» να δημιουργεί σύγχυση όσον αφορά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του ως άνω προϊόντος.

33 Επιπλέον, η Επιτροπή προβάλλει ότι η ιταλική ρύθμιση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω της επιτακτικής ανάγκης προστασίας των καταναλωτών, καθόσον υφίστανται εν προκειμένω άλλα μέτρα λιγότερο περιοριστικά της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων κακάο και σοκολάτας, τα οποία διασφαλίζουν την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, όπως είναι η αναγραφή, επί της επισημάνσεως, μιας ουδέτερης και αντικειμενικής ενδείξεως, η οποία πληροφορεί τους καταναλωτές ότι το προϊόν περιέχει, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες.

34 Η Ιταλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, καίτοι συμφωνεί με την Επιτροπή ότι με την οδηγία 73/241 δεν έχει επιτευχθεί πλήρης εναρμόνιση όσον αφορά την ύπαρξη, εντός των προϊόντων κακάο και σοκολάτας, φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, εκτιμά, αντιθέτως, ότι με την ως άνω οδηγία έχει επιτευχθεί πλήρης εναρμόνιση όσον αφορά τα προϊόντα που μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο υπό την ονομασία «σοκολάτα».

35 Συγκεκριμένα, η ως άνω κυβέρνηση ερμηνεύει τη διάταξη του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', σε συνδυασμό με το παράρτημα I, παράγραφος 7, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241, υπό την έννοια ότι, κατά γενικό κανόνα, η προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο δεν επιτρέπεται και συνάγει εξ αυτού ότι

η εν λόγω οδηγία διασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της Κοινότητας μόνον για τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που παρασκευάζονται σύμφωνα με τον ως άνω κανόνα.

36 Επιπλέον, η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα της χρησιμοποιήσεως φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241 εδραίωσε τις υφιστάμενες εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις, περιοριζόμενο να ανεχθεί τις διαφορές μεταξύ των εν λόγω νομοθετικών ρυθμίσεων, υπό την επιφύλαξη ενός μελλοντικού μέτρου εναρμονίσεως. Η κατά τα ανωτέρω εδραίωση έχει ως συνέπεια ότι, εν αναμονή της εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, τα κράτη μέλη των οποίων η νομοθεσία απαγορεύει την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο δεν δύνανται πλέον να τροποποιήσουν τη σχετική νομοθεσία τους κατά τρόπο ώστε να επιτρέπεται η προσθήκη των ως άνω λιπαρών ουσιών.

37 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ως άνω κυβέρνηση προσέθεσε ότι η προτεινόμενη από αυτήν ερμηνεία της οδηγίας 73/241 ενισχύεται από τη διάταξη του άρθρου 8 της οδηγίας 2000/36, στο μέτρο που το άρθρο αυτό εμποδίζει την εν λόγω κυβέρνηση να τροποποιήσει την εθνική ρύθμιση, την οποία έχει θεσπίσει, πριν από τις 3 Αυγούστου 2003.

38 Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, υπό τις συνθήκες αυτές, η οδηγία 73/241 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη εισαγωγής την υποχρέωση να αποδέχονται την κυκλοφορία στο έδαφός τους προϊόντων κακάο και σοκολάτας, που παρασκευάζονται σε άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με μεθόδους οι οποίες απαγορεύονται βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών εισαγωγής, υπό την ονομασία «σοκολάτα», υπό την οποία διατίθενται στο εμπόριο εντός του κράτους μέλους παραγωγής, και, ως εκ τούτου, να δημιουργούν διάκριση εις βάρος των εγχωρίων παραγωγών.

39 Η Ιταλική Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι, αν η προτεινόμενη από την Επιτροπή ερμηνεία της οδηγίας 73/241 γινόταν δεκτή, οι παραγωγοί που είναι εγκατεστημένοι στην Ιταλία θα βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση από πλευράς ανταγωνισμού σε σχέση με τους παραγωγούς που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη, οι οποίοι θα

μπορούσαν να διαθέτουν στο εμπόριο στην Ιταλία, με την ονομασία «σοκολάτα», προϊόντα που περιέχουν φυτικές λιπαρές ουσίες πλην του βουτύρου κακάο.

40 Εν πάση περιπτώσει, η Ιταλική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι η οικεία εθνική νομοθεσία συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, προβάλλοντας ότι η υποχρέωση μετονομασίας του προϊόντος δικαιολογείται από την ανάγκη προστασίας των καταναλωτών.

41 Ειδικότερα, η Ιταλική Κυβέρνηση, στηριζόμενη τόσο στη νομολογία του Δικαστηρίου όσο και στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 79/112, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/4, υποστηρίζει ότι το κράτος μέλος εισαγωγής και εμπορίας μπορεί νομίμως να απαγορεύσει τη χρησιμοποίηση μιας ονομασίας πωλήσεως, η οποία είναι αποδεκτή στο κράτος μέλος παραγωγής, οσάκις το τρόφιμο που φέρει αυτή την ονομασία απέχει σε τέτοιο βαθμό, ως προς τη σύνθεση ή την παρασκευή του, από το τρόφιμο που είναι γνωστό υπό την ονομασία αυτή, ώστε δεν είναι δυνατόν να εξασφαλισθεί, με την αναγραφή κατάλληλων περιγραφικών πληροφοριών επί της συσκευασίας του προϊόντος, η ορθή ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την πραγματική φύση του τροφίμου και σχετικά με το στοιχείο που το διακρίνει από άλλα τρόφιμα με τα οποία θα ήταν δυνατόν να το συγχέουν οι καταναλωτές.

42 Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, οι ως άνω προϋποθέσεις πληρούνται εν προκειμένω, στο μέτρο που τα χαρακτηριστικά των προϊόντων κακάο και σοκολάτας που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες διαφέρουν ουσιωδώς από εκείνα των προϊόντων κακάο και σοκολάτας που δεν περιέχουν τις εν λόγω φυτικές λιπαρές ουσίες. Συνεπώς, αν τα προϊόντα που περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες διετίθεντο στο εμπόριο υπό την ονομασία «σοκολάτα», οι Ιταλοί καταναλωτές, οι οποίοι αναμένουν κατά παράδοση ότι την ανωτέρω ονομασία φέρουν μόνον τα προϊόντα που δεν περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες, ενδέχεται να παραπλανηθούν. Για τον λόγο αυτόν, η εμπορία των προϊόντων κακάο και σοκολάτας που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες

επιτρέπεται στην Ιταλία, αλλά μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», προκειμένου να επισημανθεί η διαφορά.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του εύρους της εναρμονίσεως που επιτυγχάνεται με την οδηγία 73/241

43 Εκ προοιμίου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι με την αιτίαση της Επιτροπής που στηρίζεται στο ότι η ιταλική ρύθμιση είναι ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο, στο μέτρο που επιβάλλει περιορισμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων κακάο και σοκολάτας τα οποία περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, τίθεται το ζήτημα του εύρους της εναρμονίσεως που επιτυγχάνεται με την οδηγία 73/241.

44 Συγκεκριμένα, καίτοι οι διάδικοι συμφωνούν ότι με την οδηγία αυτή δεν έχει επιτευχθεί εναρμόνιση ως προς το ζήτημα της χρησιμοποιήσεως των ως άνω φυτικών λιπαρών ουσιών στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας, διαφωνούν ως προς τις συνέπειες που απορρέουν εξ αυτού για την εμπορία των προϊόντων που περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες.

45 Έτσι, η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η έλλειψη εναρμονίσεως όσον αφορά τη χρησιμοποίηση φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας δεν εξαιρεί την εμπορία των προϊόντων που περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες από την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τυχόν περιοριστικά της ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω προϊόντων μέτρα πρέπει να αξιολογούνται με γνώμονα το άρθρο 30 της Συνθήκης.

46 Αντιθέτως, η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η οδηγία 73/241 ρυθμίζει πλήρως το ζήτημα της εμπορίας των προϊόντων κακάο και σοκολάτας τα οποία αφορά η εν λόγω οδηγία, αποκλειομένης επομένως της εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης, στο μέτρο που η οδηγία αυτή, αφενός, θέτει την αρχή της απαγορεύσεως της χρησιμοποιήσεως φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο κατά την παρασκευή προϊόντων κακάο και σοκολάτας και, αφετέρου, θεσπίζει ένα σύστημα ελεύθερης κυκλοφορίας, υπό την ονομασία «σοκολάτα», μόνον για τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που δεν περιέχουν τέτοιες φυτικές λιπαρές ουσίες.

47 Η Ιταλική Κυβέρνηση συνάγει εξ αυτού ότι η οδηγία 73/241 παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη, των οποίων η εθνική νομοθεσία απαγορεύει την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα που παρασκευάζονται στο έδαφός τους, να απαγορεύουν και την εμπορία στο έδαφός τους, υπό την ονομασία «σοκολάτα», προϊόντων των οποίων η παρασκευή δεν είναι σύμφωνη προς την εθνική νομοθεσία των εν λόγω κρατών μελών.

48 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 50, και της 14ης Ιουνίου 2001, C-191/99, Kvaerner, Συλλογή 2001, σ. I-4447, σκέψη 30).

49 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τους σκοπούς που επιδιώκονται με τις οικείες διατάξεις και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία 73/241 δεν αποσκοπεί στο να ρυθμίσει οριστικά το ζήτημα της χρησιμοποιήσεως φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας τα οποία αφορά η οδηγία αυτή.

50 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Συμβούλιο εξέδωσε την ως άνω οδηγία, αποφασίζοντας ομόφωνα, βάσει του άρθρου 100 της Συνθήκης ΕΟΚ (κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 100 της Συνθήκης ΕΚ, νυν άρθρου 94 ΕΚ), το οποίο αφορά την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της κοινής αγοράς.

51 Ειδικότερα, ο κοινοτικός νομοθέτης, θεσπίζοντας την οδηγία 73/241, αποσκοπούσε, όπως προκύπτει από την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας, στον καθορισμό ορισμών και ενιαίων κανόνων για τη σύνθεση, τα χαρακτηριστικά παρασκευής, τη συσκευασία και την επισήμανση των προϊόντων κακάο και σοκολάτας προς εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω προϊόντων στο εσωτερικό της Κοινότητας.

52 Ωστόσο, στην έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 73/241, ο κοινοτικός νομοθέτης ανέφερε σαφώς ότι, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών μεταξύ των ρυθμίσεων των κρατών μελών και της ανεπάρκειας των οικονομικών και τεχνικών πληροφοριών που διέθετε, δεν ήταν σε θέση, κατά το χρονικό σημείο εκδόσεως της ως άνω οδηγίας, να λάβει οριστική θέση επί του ζητήματος της χρησιμοποιήσεως φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας.

53 Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η αναφορά, στην ίδια αιτιολογική σκέψη, σε ορισμένα κράτη μέλη στα οποία η χρησιμοποίηση των άλλων αυτών φυτικών λιπαρών ουσιών όχι μόνον επιτρεπόταν τότε, αλλά, επιπλέον, ήταν ευρέως διαδεδομένη, αφορούσε τρία κράτη μέλη τα οποία είχαν προσχωρήσει στην Κοινότητα λίγο πριν την έκδοση της οδηγίας 73/241, ήτοι το Βασίλειο της Δανίας, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, και τα οποία επέτρεπαν παραδοσιακά την προσθήκη, στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που παρασκευάζονται στο έδαφός τους, τέτοιων φυτικών λιπαρών ουσιών μέχρι ποσοστό 5 % του συνολικού βάρους.

54 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Συμβούλιο περιορίστηκε να θεσπίσει, όσον αφορά τη χρησιμοποίηση φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, ένα προσωρινό σύστημα, το οποίο επρόκειτο να επανεξετασθεί, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 73/241, μετά την πάροδο προθεσμίας τριών ετών από την κοινοποίηση της οδηγίας αυτής.

55 Υπό το πρίσμα των ως άνω στοιχείων πρέπει να εξετασθεί τόσο το γράμμα όσο και η οικονομία των διατάξεων της οδηγίας 73/241 που αφορούν τη χρησιμοποίηση φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας τα οποία αφορά η εν λόγω οδηγία.

56 Κατ' αρχάς, πρέπει να επισημανθεί ότι η απαγόρευση της προσθήκης, στα διάφορα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που ορίζονται στο παράρτημα I της οδηγίας 73/241, λιπαρών ουσιών και των παρασκευασμάτων τους που δεν προέρχονται αποκλειστικά από γάλα, η οποία προβλέπεται στο παράρτημα I, παράγραφος 7, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας, ισχύει «χωρίς να θίγεται το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α'».

57 Το εν λόγω άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', προβλέπει ρητώς ότι η οδηγία 73/241 δεν θίγει τις εθνικές νομοθεσίες που επιτρέπουν ή απαγορεύουν την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο.

58 Κατά συνέπεια, από την τελευταία αυτή διάταξη προκύπτει σαφώς ότι, όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των άλλων αυτών φυτικών λιπαρών ουσιών, η οδηγία 73/241 δεν αποσκοπεί στη θέσπιση ενός συστήματος πλήρους εναρμονίσεως, εντός του οποίου οι κοινοί κανόνες θα υποκαθιστούσαν πλήρως τους υφιστάμενους σχετικούς εθνικούς κανόνες, καθόσον επιτρέπει ρητώς στα κράτη μέλη να θεσπίζουν εθνικούς κανόνες διαφορετικούς από τον ενιαίο κανόνα που η ίδια θεσπίζει.

59 Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεώς της, η ως άνω διάταξη δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι προβλέπει μόνον απλή παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως της προσθήκης, στα οικεία προϊόντα, φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο που περιέχονται στο παράρτημα Ι, παράγραφος 7, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241.

60 Συγκεκριμένα, αφενός, η διάταξη του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 73/241 αναφέρεται όχι μόνον στις εθνικές νομοθεσίες που επιτρέπουν την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, αλλά και σε εκείνες που απαγορεύουν την εν λόγω προσθήκη.

61 Αφετέρου, η ως άνω διάταξη ορίζει ότι το Συμβούλιο πρόκειται να αποφασίσει μεταγενέστερα για τις δυνατότητες και τους τρόπους επεκτάσεως της χρησιμοποιήσεως των λιπαρών αυτών ουσιών σε ολόκληρη την Κοινότητα, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης εξέταζε μόνον το ενδεχόμενο να επιτρέψει ή να αρνηθεί μια τέτοια επέκταση, και όχι το ενδεχόμενο να απαγορεύσει την εν λόγω χρησιμοποίηση σε ολόκληρη την Κοινότητα.

62 Επομένως, τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία της οδηγίας 73/241 προκύπτει ότι η εν λόγω οδηγία θέτει έναν ενιαίο κανόνα, ήτοι την απαγόρευση που προβλέπεται στο παράρτημα Ι, παράγραφος 7, στοιχείο α', και καθιερώνει, με το άρθρο 10, παράγραφος 1, την ελευθερία κυκλοφορίας των προϊόντων που είναι σύμφωνα με τον εν λόγω κανόνα, παρέχοντας συγχρόνως στα κράτη μέλη, με το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο α', την ευχέρεια να θεσπίσουν εθνικούς κανόνες που να επιτρέπουν την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που παρασκευάζονται στο έδαφός τους.

63 Από το γράμμα και την οικονομία της ως άνω οδηγίας προκύπτει επίσης ότι η προτεινόμενη από την Ιταλική Κυβέρνηση ερμηνεία, κατά την οποία η οδηγία 73/241 απαγορεύει στα κράτη μέλη να τροποποιούν τις εθνικές τους νομοθεσίες σχετικά με το ζήτημα της χρησιμοποιήσεως φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο μέχρι το χρονικό σημείο εναρμονίσεως του ζητήματος αυτού σε κοινοτικό επίπεδο, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

64 Συγκεκριμένα, η ερμηνεία αυτή, εκτός του ότι δεν βρίσκει έρεισμα στη διατύπωση των διατάξεων της ως άνω οδηγίας, παραγνωρίζει τόσο τον προσωρινό χαρακτήρα όσο και τον ίδιο τον σκοπό του συστήματος που θεσπίζει η εν λόγω οδηγία, όπως περιγράφεται στις σκέψεις 48 έως 62 της παρούσας αποφάσεως.

65 Ωσαύτως, δεν μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 8 της οδηγίας 2000/36 προς στήριξη της ως άνω ερμηνείας.

66 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, μια ρύθμιση του παραγώγου δικαίου, όπως είναι το άρθρο 8 της οδηγίας 2000/36, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν ή να διατηρούν σε ισχύ όρους που αντίκεινται στους κανόνες της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 9ης Ιουνίου 1992, C-47/90, Delhaise και Le Lion, Συλλογή 1992, σ. I-3669, σκέψη 26· της 2ας Φεβρουαρίου 1994, C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, γνωστή ως «Clinique», Συλλογή 1994, σ. I-317, σκέψη 12, και της 11ης Ιουλίου 1996, C-427/93, C-429/93 και C-436/93, Bristol-Myers Squibb κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3457, σκέψη 27).

Επί της εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης

67 Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτει ότι, αντιθέτως προς την επιχειρηματολογία της Ιταλικής Κυβερνήσεως, τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που περιέχουν λιπαρές ουσίες οι οποίες δεν αναφέρονται στο παράρτημα I, παράγραφος 7, στοιχείο α', της οδηγίας, αλλά των οποίων η παρασκευή και η εμπορία υπό την ονομασία «σοκολάτα» επιτρέπονται εντός ορισμένων κρατών μελών τηρουμένης της εν λόγω οδηγίας, δεν μπορούν να εξαιρεθούν από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που εγγυάται το άρθρο 30 της Συνθήκης με μόνη αιτιολογία ότι άλλα κράτη μέλη επιβάλλουν όπως η παρασκευή των προϊόντων κακάο και σοκολάτας στο έδαφός τους γίνεται σύμφωνα με τον προβλεπόμενο στο παράρτημα I, παράγρα-

φος 7, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής κανόνα περί κοινής συνθέσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-3/99, Ruwet, Συλλογή 2000, σ. I-8749, σκέψη 44).

68 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, το άρθρο 30 της Συνθήκης έχει ως σκοπό να απαγορεύει κάθε ρύθμιση των κρατών μελών ικανή να εμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5).

69 Ειδικότερα, σύμφωνα με την απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, γνωστή ως «Cassis de Dijon» (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321), το άρθρο 30 της Συνθήκης απαγορεύει τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που ανακύπτουν, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών, από την εφαρμογή επί των εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, όπου αυτά νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο, κανόνων σχετικών με τους όρους στους οποίους πρέπει να ανταποκρίνονται τα εμπορεύματα αυτά (όπως είναι οι κανόνες που αφορούν την ονομασία, το σχήμα, τις διαστάσεις, το βάρος, τη σύνθεση, την παρουσίαση, την επισήμανση και τη συσκευασία τους), ακόμη και αν οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται αδιακρίτως και επί των εγχωρίων και επί των εισαγομένων προϊόντων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 1993, C-267/91 και C-268/91, Keck και Mithouard, Συλλογή 1993, σ. I-6097, σκέψη 15· της 6ης Ιουλίου 1995, C-470/93, Mars, Συλλογή 1995, σ. I-1923, σκέψη 12, και Ruwet, προπαρατεθείσα, σκέψη 46).

70 Επομένως, η ως άνω απαγόρευση ισχύει και για τα εμπόδια στην εμπορία των προϊόντων των οποίων η παρασκευή δεν αποτελεί αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως, αλλά τα οποία παρασκευάζονται σύμφωνα με εθνικούς κανόνες, την ύπαρξη των οποίων επιτρέπει ρητώς η οδηγία περί εναρμονίσεως. Στην περίπτωση αυτή, η αντίθετη ερμηνεία θα κατέληγε στο να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να στεγανοποιούν την εγχώρια αγορά από τα προϊόντα που δεν ρυθμίζουν οι κοινοτικοί κανόνες περί εναρμονίσεως, σε αντίθεση προς τον σκοπό της ελεύθερης κυκλοφο-

ρίας τον οποίο επιδιώκει η Συνθήκη (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Ruwet, προπαρατεθείσα, σκέψη 47).

71 Το επιχείρημα της Ιταλικής Κυβερνήσεως ότι η εφαρμογή του άρθρου 30 της Συνθήκης πρέπει να αποκλεισθεί, καθόσον θα κατέληγε στο να εισαχθεί διάκριση εις βάρος των εγχωρίων παραγωγών, επίσης δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

72 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν έχει ως αντικείμενο να διασφαλίσει ότι τα εγχώρια εμπορεύματα απολαύουν, σε όλες τις περιπτώσεις, της ίδιας μεταχειρίσεως με τα εισαγόμενα εμπορεύματα και ότι διαφορετική μεταχείριση μεταξύ εμπορευμάτων που δεν είναι ικανή να παρεμποδίσει την εισαγωγή ή να βλάψει την εμπορία των εισαγόμενων εμπορευμάτων δεν εμπίπτει στην απαγόρευση που θεσπίζει το εν λόγω άρθρο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Φεβρουαρίου 1987, 98/86, Mathot, Συλλογή 1987, σ. 809, σκέψη 7, και της 5ης Δεκεμβρίου 2000, C-448/98, Guimont, Συλλογή 2000, σ. I-10663, σκέψη 15).

73 Επίσης, δεν ασκεί επιρροή το αν η επιβαλλόμενη από το άρθρο 30 της Συνθήκης υποχρέωση κράτους μέλους, όπου απαγορεύεται η προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας που παρασκευάζονται στο έδαφός του, να επιτρέπει την εμπορία, υπό την ονομασία «σοκολάτα», προϊόντων κακάο και σοκολάτας που περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες και έχουν παρασκευαστεί νομίμως σε άλλα κράτη μέλη μπορεί να θέτει σε δυσμενή θέση τα εγχώρια προϊόντα του ως άνω κράτους.

74 Πρέπει επομένως να εξετασθεί αν και σε ποιο μέτρο το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν επιτρέπει την ιταλική ρύθμιση, η οποία απαγορεύει την εμπορία, στην Ιταλία, προϊόντων κακάο και σοκολάτας που περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, υπό την ονομασία πωλήσεως «σοκολάτα», με την οποία νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο στο κράτος μέλος παρα-

γωγής, και ορίζει ότι τα εν λόγω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας».

75 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, καίτοι μια απαγόρευση όπως η απορρέουσα από την ιταλική ρύθμιση, η οποία συνεπάγεται την υποχρέωση χρησιμοποιήσεως διαφορετικής ονομασίας πωλήσεως από εκείνη που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος παραγωγής, δεν αποκλείει, κατά τρόπο απόλυτο, την εισαγωγή στο οικείο κράτος μέλος προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών, είναι ωστόσο ικανή να καταστήσει την εμπορία τους δυσχερέστερη και, κατά συνέπεια, να παρεμποδίσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1985, 182/84, Miro, Συλλογή 1985, σ. 3731, σκέψη 22· της 14ης Ιουλίου 1988, 298/87, Smanor, Συλλογή 1988, σ. 4489, σκέψη 12· της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 286/86, Deserbais, Συλλογή 1988, σ. 4907, σκέψη 12, και Guimont, προπαρατεθείσα, σκέψη 26).

76 Συγκεκριμένα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν προκειμένω, η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως της ονομασίας πωλήσεως «σοκολάτα», με την οποία τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας, που εκτός από βούτυρο κακάο περιέχουν και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, παρασκευάζονται νομίμως στο κράτος μέλος παραγωγής, μπορεί να αναγκάσει τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες να διαμορφώνουν διαφορετικά την παρουσίαση των εν λόγω προϊόντων αναλόγως του τόπου εμπορίας και να υποβάλλονται, κατά συνέπεια, σε πρόσθετα έξοδα συσκευασίας. Συνεπώς, η ως άνω απαγόρευση είναι ικανή να εμποδίσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Mars, σκέψη 13, και Ruwet, σκέψη 48).

77 Η ως άνω διαπίστωση αληθεύει κατά μείζονα λόγο δεδομένου ότι η ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», την οποία η ιταλική ρύθμιση υποχρεώνει τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν, ενδέχεται να έχει αρνητική επίδραση στην αντίληψη που σχηματίζουν οι καταναλωτές ως προς τα σχετικά προϊόντα, στον βαθμό που συνεπάγεται το ότι πρόκειται για υποκατάστατα προϊόντα, καταλήγοντας έτσι στην απαξίωση των εν λόγω προϊόντων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, τις

προπαρατεθείσες αποφάσεις Miro, σκέψη 22, Smanor, σκέψεις 12 και 13, και Guimont, σκέψη 26).

78 Ως προς το ζήτημα αν μια τέτοια ρύθμιση μπορεί ωστόσο να είναι σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο, πρέπει να υπομνησθεί η πάγια νομολογία κατά την οποία τα εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο που ανακύπτουν από διαφορές των εθνικών διατάξεων πρέπει να γίνονται δεκτά στον βαθμό που οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται αδιακρίτως επί των εγχωρίων και επί των εισαγομένων προϊόντων και μπορούν να δικαιολογηθούν ως αναγκαίες για την ικανοποίηση επιτακτικών αναγκών αναγομένων, ιδίως, στην προστασία των καταναλωτών. Πάντως, για να μπορούν να γίνουν δεκτές τέτοιες διατάξεις, πρέπει να είναι ανάλογες προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και ο σκοπός αυτός να μην μπορεί να επιτευχθεί με μέτρα που περιορίζουν λιγότερο το ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις Mars, προπαρατεθείσα, σκέψη 15, της 26ης Νοεμβρίου 1996, C-313/94, Graffione, Συλλογή 1996, σ. I-6039, σκέψη 17· Ruwet, προπαρατεθείσα, σκέψη 50, και Guimont, προπαρατεθείσα, σκέψη 27).

79 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι θεμιτό τα κράτη μέλη να μεριμνούν για τη σωστή ενημέρωση των καταναλωτών ως προς τα προϊόντα που τους προσφέρονται, παρέχοντάς τους έτσι τη δυνατότητα να κάνουν την επιλογή τους σύμφωνα με την ενημέρωση αυτή (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 216/84, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1988, σ. 793, σκέψη 11, και Smanor, προπαρατεθείσα, σκέψη 18).

80 Ειδικότερα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών, να απαιτούν από τους ενδιαφερομένους να μεταβάλλουν την ονομασία ενός τροφίμου όταν προϊόν που παρουσιάζεται υπό ορισμένη ονομασία είναι τόσο διαφορετικό, από απόψεως συνθέσεως ή παρασκευής, από τα εμπορεύματα που είναι γενικώς γνωστά υπό την ίδια ονομασία εντός της Κοινότητας, ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί ότι

εμπίπτει στην ίδια κατηγορία (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις Deserbais, προπαρατεθείσα, σκέψη 13· της 12ης Σεπτεμβρίου 2000, C-366/98, Geffroy, Συλλογή 2000, σ. I-6579, σκέψη 22, και Guimont, προπαρατεθείσα, σκέψη 30).

81 Αντιθέτως, όταν η διαφορά δεν είναι τόσο σημαντική, η κατάλληλη επισήμανση πρέπει να θεωρείται επαρκής για την παροχή των αναγκαίων πληροφοριών στον αγοραστή ή τον καταναλωτή (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-269/89, Bonfait, Συλλογή 1990, σ. I-4169, σκέψη 15· της 9ης Φεβρουαρίου 1999, C-383/97, Van der Laan, Συλλογή 1999, σ. I-731, σκέψη 24· Geffroy, προπαρατεθείσα, σκέψη 23, και Guimont, προπαρατεθείσα, σκέψη 31).

82 Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν η προσθήκη στα προϊόντα κακάο και σοκολάτας φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο συνεπάγεται ουσιώδη μεταβολή της συνθέσεώς τους, οπότε τα μεν προϊόντα αυτά δεν εμφανίζουν πλέον τα χαρακτηριστικά τα οποία αναμένουν οι καταναλωτές όταν αγοράζουν προϊόντα που φέρουν την ονομασία «σοκολάτα», η δε επισήμανση που παρέχει προσήκουσα πληροφόρηση όσον αφορά τη σύνθεση των εν λόγω προϊόντων δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία οιασδήποτε συγχύσεως στους καταναλωτές.

83 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το χαρακτηριστικό στοιχείο των προϊόντων κακάο και σοκολάτας κατά την έννοια της οδηγίας 73/241 είναι η ύπαρξη ορισμένης ελάχιστης περιεκτικότητας σε κακάο και σε βούτυρο κακάο.

84 Ειδικότερα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το παράρτημα I, παράγραφος 1, σημείο 1.16, της οδηγίας 73/241, τα προϊόντα που εμπίπτουν στον ορισμό της σοκολάτας, κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να περιέχουν τουλάχιστον 35 % ολική ξηρά ουσία κακάο, τουλάχιστον 14 % απολιπανθέν ξηρό κακάο και 18 % βούτυρο κακάο.

85 Συγκεκριμένα, τα ποσοστά που καθορίζει η οδηγία 73/241 αφορούν την ελάχιστη περιεκτικότητα που πρέπει να τηρεί κάθε προϊόν σοκολάτας το οποίο παρασκευάζεται και διατίθεται στο εμπόριο υπό την ονομασία «σοκολάτα» εντός της Κοινότητας, ανεξαρτήτως του αν η ρύθμιση του κράτους μέλους παραγωγής επιτρέπει ή όχι την προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο.

86 Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, δεδομένου ότι η οδηγία 73/241 παρέχει ρητώς στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση, κατά την παρασκευή προϊόντων κακάο και σοκολάτας, φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα προϊόντα στα οποία προστίθενται οι ως άνω λιπαρές ουσίες, τηρουμένης της ανωτέρω οδηγίας, αλλοιώνονται σε σημείο ώστε να μην ανήκουν πλέον στην ίδια κατηγορία με τα προϊόντα που δεν περιέχουν τέτοιες λιπαρές ουσίες.

87 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προσθήκη φυτικών λιπαρών ουσιών πλην του βουτύρου κακάο σε προϊόντα κακάο και σοκολάτας, τα οποία τηρούν την απαιτούμενη από την οδηγία 73/241 ελάχιστη περιεκτικότητα, δεν έχει ως αποτέλεσμα να μεταβάλλεται ουσιωδώς η φύση των εν λόγω προϊόντων, σε σημείο ώστε να μετατρέπονται τα προϊόντα αυτά σε διαφορετικά προϊόντα.

88 Συνεπώς, η αναγραφή, επί της επισημάνσεως, μιας ουδέτερης και αντικειμενικής ενδείξεως, η οποία πληροφορεί τους καταναλωτές ότι το προϊόν περιέχει, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, αρκεί για τη διασφάλιση της ορθής ενημερώσεως των καταναλωτών.

89 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιβαλλόμενη από την ιταλική ρύθμιση υποχρέωση τροποποιήσεως της ονομασίας πωλήσεως των ως άνω προϊόντων δεν είναι

αναγκαία για την ικανοποίηση της επιτακτικής ανάγκης της προστασίας των καταναλωτών.

90 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η εν λόγω ρύθμιση, καθόσον επιβάλλει την υποχρέωση τροποποιήσεως της ονομασίας των προϊόντων που νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών υπό την ονομασία πωλήσεως «σοκολάτα», με μόνη αιτιολογία ότι τα ως άνω προϊόντα περιέχουν, εκτός από βούτυρο κακάο, και άλλες φυτικές λιπαρές ουσίες, είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 30 της Συνθήκης.

91 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, πρέπει να συναχθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας να διατίθενται στο εμπόριο στην Ιταλία, υπό την ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος παραγωγής, τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας τα οποία τηρούν την ελάχιστη περιεκτικότητα που καθορίζεται στο παράρτημα Ι, παράγραφος 1, σημείο 1.16, της οδηγίας 73/241, στα οποία προϊόντα προστέθηκαν φυτικές λιπαρές ουσίες πλην του βουτύρου κακάο και τα οποία παρασκευάστηκαν νομίμως σε κράτη μέλη που επιτρέπουν την προσθήκη τέτοιων ουσιών, και προβλέποντας ότι τα ανωτέρω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

92 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα η Ιταλική Δημοκρατία, η οποία ηττήθηκε, η Ιταλική Δημοκρατία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας να διατίθενται στο εμπόριο στην Ιταλία, υπό την ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος παραγωγής, τα προϊόντα κακάο και σοκολάτας τα οποία τηρούν την ελάχιστη περιεκτικότητα που καθορίζεται στο παράρτημα I, παράγραφος 1, σημείο 1.16, της οδηγίας 73/241/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα προϊόντα του κακάο και της σοκολάτας, στα οποία προϊόντα προστέθηκαν φυτικές λιπαρές ουσίες πλην του βουτύρου κακάο και τα οποία παρασκευάστηκαν νομίμως σε κράτη μέλη που επιτρέπουν την προσθήκη τέτοιων ουσιών, και προβλέποντας ότι τα ανωτέρω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο μόνον υπό την ονομασία «υποκατάστατο σοκολάτας», παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 28 ΕΚ).**

2) **Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

Puissochet Schintgen Σκουρής

Colneric Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Ιανουαρίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P. Puissochet